

Kungl. Krigsvetenskapsakademien

Datum
2025-03-03

KKrVA beteckning
4/2025

Sida 1 (4)

Försvarsdepartementet
103 33 Stockholm

Ert tjänsteställe, handläggare

Ert datum

Er beteckning

Vårt tjänsteställe, handläggare, tfn, e-post

Vårt föregående datum

Vår föregående beteckning

Ledamoten Björn Körlof

Kungliga Krigsvetenskapsakademiens yttrande över Ds 2024:34 ”Förbättrade förutsättningar för Sverige i Nato – några frågor om sekretess”

Kungliga Krigsvetenskapsakademien, som beretts möjlighet att yttra sig över rubricerat betänkande, får härmed överlämna följande yttrande.

Allmänna synpunkter

Akademien vill först framföra ett tack för promemorians förtjänstfulla och pedagogiskt inriktade redovisning av säkerhetsskyddslagstiftningen och dess nära anknytning till Regeringsformens regler om informations- och yttrandefriheterna.

Även redovisningen av Natos säkerhetsskyddsregler och dessas förhållande till de svenska motsvarigheterna är väl beskrivna i promemorian, samt även de påtagliga behoven av att i författningarna åstadkomma samstämmighet mellan svenska regler och Nato inom ramen för vårt samarbete med alliansen.

Promemorian innehåller förslag till ändringar i en lag (Offentlighets – och sekretesslagen) samt till förordningsändringar och förslag till en ny förordning. De flesta av ändringarna har sina grunder i de konsekvenser som följer av de principiella ställningstaganden som gjorts avseende kriterier för bedömning av hur ett skaderekvisit bör utformas vid röjande av sådana sekretesskyddade uppgifter som omfattas av Natos behov av sekretess.

Akademien har, mot denna bakgrund, bedömt att dess remissyttrande i första hand bör inriktas på en analys av om utformningen av det skaderekvisit som krävs vid röjande av aktuella

Postadress
Teatergatan 3, 1 tr
111 48 Stockholm

Besöksadress
Teatergatan 3, 1 tr
111 48 Stockholm

Bankgiro
5784-8806

Org. nr
262000-1152
Säte
Stockholm

Webbsida
www.kkrva.se
E-post
info@kkrrva.se

uppgifter är lämplig, eftersom en annan utformning av detta rekvisit måste leda till motsvarande konsekvensändringar i övriga författningsförslag.

Utformningen av skaderekvisitet i förslaget till lagändringar

Promemorian för ett resonemang (sid. 28–32) om hur ett skaderekvisit bör vara utformat som kan ligga till grund för bedömning av om skada sker vid röjande av de uppgifter som är aktuella för sekretesskydd.

Dessa resonemang mynnar ut i slutsatsen att ett sådant rekvisit bör ha en relativt generell språklig avfattning och således undvika detaljerade beskrivningar av skadeverkningarnas speciella natur eller omfattningar.

Förslaget har fått den språkliga utformningen, genom ett s.k. rakt skaderekvisit, där risken för skada anges som att ”Sveriges möjlighet att delta i samarbete (inom Nato) försämras om uppgiften röjs”.

Akademien har stor förståelse för de analyser som gjorts och även till stor del för den slutsats som utredningen stannat vid, d.v.s. att rekvisitet bör ha en relativt generell språklig utformning och även bör formuleras som ett rakt skaderekvisit.

Vid här aktuell lagreglering är frågan om eventuell skada av det ömsesidiga förtroendet helt central. Detta måste beaktas vid utformningen av sekretessbestämmelserna och vägledning vid tolkning av skaderekvisitet bör tydligt även framgå av förarbetena.

Akademien vill mot denna bakgrund lägga några kritiska synpunkter på de ordval som gjorts i förslaget till skaderekvisitets språkliga utformning.

Den kritiska synpunkt som kan anställas gäller det förhållandet att för den befattningshavare som ska pröva om ett röjande av en uppgift kan förorsaka vårt land skada i vårt samarbete med Nato genom att samarbetsförutsättningarna ”försämras”, blir prövningen beroende av om befattningshavaren är helt införstådd med hur frågan uppfattas och bedöms inom någon eller flera delar av NATO-organisationen, eventuellt t.o.m. hos vissa befattningshavare inom Nato. Det handlar m.a.o. om hur någon eller några befattningshavare inom Nato ser på trovärdighet och tillförlitlighet hos svenska befattningshavare (”the problem of trust”) och om en sådan angiven förtroendeskada kan uppkomma utan att någon skada i egentlig mening orsakats på sekretesskyddad information i sig. Frågan gäller m.a.o. om en ”objektiv” bedömning på svensk sida av att någon ”försämring” av relationen med Nato inte bör kunna föreligga om uppgifterna röjs, kan tänkas leda till en annan bedömning av ”försämringen” på Nato-sidan.

Förhållandet kan med andra ord leda till att, av oro för att orsaka ”problem of trust” i en eller flera relationer, en svensk befattningshavare väljer att extensivt sekretessbelägga information för att undvika en sådan förtroendeskada, trots att skadan i sig (röjandet per se) från objektiv sekretessynpunkt kanske inte ens behöver föreligga. Sker detta kan avvägningen mellan offentlighet och sekretess komma att rubbas, d.v.s. leda till ökad sekretess, på ett sätt som inte varit avsikten med utformningen av rekvisitet.

Akademien har inte någon godtagbar lösning på hur detta rent språkligt bör lösas i lagtexten, men finner det angeläget att påtala att tolkningen rörande eventuellt uppkommande skada för förtroendet gentemot Nato, inte får tolkas så extensivt att det leder till sekretess i en omfattning som inte är avsikten. Detta kan till exempel på lämpligt sätt anges i förarbetena till lagändringarna.

Förslaget till ny förordning

Av förslaget till ny förordning framgår (s.43) att uppgift för vilken sekretess gäller enligt offentlighets- och sekretesslagen ska få lämnas ut av ett antal uppräknade myndigheter om det är nödvändigt för planering, förberedelser eller genomförande av verksamheter inom ramen för Sveriges militära samarbeten med dessa. Akademien bedömer att det inte kan uteslutas att sådana uppgifter även kan omfatta information som finns hos Plikt- och prövningsverket vad gäller registerföring av värnpliktiga, krigsplaceringar etcetera.

Förslaget till ändring av sekretessförordningen

I förslaget till ändringar i sekretessförordningen föreslås en ny § 3a i vilken sekretess anses böra gälla ”i högst etthundrafemtio år, förutsatt att Nato beslutat att sekretess för uppgifterna ska bestå även efter femtio år”.

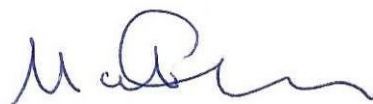
Att det finns behov av att författningsreglera en längre tidsrymd än femtio år är enligt akademiens mening, tydligt, men frågan inställer sig om etthundrafemtio år inte är en väl lång tidsrymd att behöva ta hänsyn till i detta sammanhang. Enligt akademiens mening torde en tidsrymd om högst etthundra år vara lämplig, förutsatt - som sägs i förslaget till § 3a - att Nato beslutat att sekretess för uppgifterna ska bestå även efter femtio år.

Förslag till yttrande över promemorian har beretts inom Akademiens avdelning V under ledning av avdelningsordföranden Björn Körlof. Ordföranden har, efter hörande av olika ledamöter, utformat ett slutligt förslag till yttrande.

Akademiens presidium har vid sammanträde den 3 mars 2025 beslutat att till regeringen överlämna det utarbetade yttrandet.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Björn von Sydow'.

Björn von Sydow
Akademiens styresman

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Mats Ström'.

Mats Ström
Ständig sekreterare